

Ceļvedis skolotājam

Informācija par tematu

Latviešu valoda un literatūra mazākumtautību skolās. **1.2. Ģimene. Izskats. Vieta, kur dzīvojam. Gatavošanās Jaungada svētkiem un to svinēšana.**

Plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti: VLM.3.1.1.2.; VLM.3.1.1.5.; VLM.3.1.1.6.; VLM.3.2.1.7.; VLM.3.2.1.8.; VLM.3.3.1.1.; VLM.3.3.1.2.; VLM.3.3.1.4.

Mācību līdzekli ieteicams izmantot saistībā ar **“Latviešu valoda un literatūra izglītības iestādēs, kas īsteno mazākumtautību izglītības programmas, 1.–9. klasei” mācību priekšmeta programmas paraugu.**

Temats ir iekļauts izdevumā “Latviešu valoda un literatūra mazākumtautību skolās 1.–3. klasei”. Mācību līdzeklis. ISBN **978-9934-597-28-2.**

Mācību līdzekli Eiropas Sociālā fonda projekta “Kompetenču pieeja mācību saturā” ietvaros izstrādāja **Daugavpils Universitāte.**

Autore: **Aelita Andrejeva.**

Māksliniece: **Anna Laicāne.**

© Valsts izglītības satura centrs | ESF projekts Nr.8.3.1.1/16/1/002 Kompetenču pieeja mācību saturā

Tematā iekļautie mācību materiālu piemēri

- *Temata atsegums skolēnam*
- Kā pastāstīt par savu ģimeni? *Uzdevumi/vingrinājumi*
- Kā pastāstīt par savu izskatu un apģērbu? *Uzdevumi/vingrinājumi*
- Apģērbu un apavu nosaukumi. *Mācību spēle*
- Kā pastāstīt par gatavošanos svētkiem? *Uzdevumi/vingrinājumi*
- Kā pateikt novēlējumu? Kā uzrakstīt apsveikumu? *Uzdevumi/vingrinājumi*
- Kā sacerēt pasaku? *Uzdevumi/vingrinājumi*
- Kā vērtēt klasesbiedra norunātu dzejoli? *Kritēriju lapa*
- Kā lasīt afišu? *Uzdevumi/vingrinājumi*
- Kā lasīt afišu? *Atgādne*

Ieteikumi mācību materiālu izmantošanai

Tematā iekļauto mācību materiālu piemēri izmantojami, lai skolēni mācītos stāstīt par sevi, ģimeni, gatavošanos svētkiem un svētku svinēšanu, lasīt daiļliteratūras tekstu, dzejoli, afišu, skaidrojot nezināmo vārdu nozīmi, mācītos no galvas norunāt dzejoli, pēc parauga rakstīt īsus teikumus, apsveikumu.

Temata atsegums skolēnam	Pirms temata apguves skolotājs kopā ar skolēniem pārrunā, kādas prasmes apgūs šī temata ietvaros, pirms tam noskaidrojot, ko bērni jau zina un var pastāstīt par ģimeni, mājām un kopīgiem svētkiem.
Uzdevumi/vingrinājumi Kā pastāstīt par savu ģimeni?	Uzdevumus var izmantot, apgūstot 2. temata 1. apakštematu "Es pats un mana ģimene". 1. uzdevumā skolēni klausās tekstu, kā no rīta sasveicinās žurku un cilvēku ģimenēs, atbild uz jautājumiem par dzirdēto. Lai skolēni varētu atbildēt uz jautājumiem, skolotājs atkārtoti lasa atbilstošās teksta daļas un rosina skolēnus lasīt kopā. 2. uzdevumā skolēni mācās viens otram pastāstīt par savu ģimeni, izmantojot atbalstam dotos vārdus un frāzes. Skolēni, ja vēlas, var salīdzināt savas ģimenes, piemēram, kurai ģimenei patīk kopā skatīties filmas, ceļot, iet pārgājienos, strādāt laukos utt. Spēlējot spēli, skolēni mācās lietot piederības vietniekvārdus <i>mans, mana, tavs, tava</i>. Spēli var variēt – viens skolēns lasa teikumu, otrs nemeklē atbilstošo kartīti, bet mēģina atbildēt pats.

Uzdevumi/vingrinājumi Kā pastāstīt par savu izskatu un apģērbu?	Uzdevumus var izmantot, apgūstot 2. temata 2. apakštematu "Izskats – ķermeņa daļas un apģērbs". 1. uzdevumā skolēni skolotāja lasījumā noklausās Koko un Riko stāstu, sameklē attēlā nosauktās ķermeņa daļas. Uzraksta, kādas ķermeņa daļas ir cilvēkam, kādas ir dzīvniekam. Klausīšanās teksts (Gulbe, E., Lošina, L. <i>Koko un Riko uzvedas kā eņģeļi</i>). Pilošiem degungaliem, ietīti šallēs līdz ausīm, Koko un Riko mērcēja abas ķepas siltā ūdens bļodā. Abiem sāpēja galva. "Ir nu gan slikti..." nopūtās Koko. "Pavisam slikti! Bet man ir sliktāk!" teica Riko. Koko tā nedomāja. "Daudz sliktāk jūtos es, jo man sāp galva, deguns, ausis un kakls." "Tik vien..." Riko saviebās. "Man sāp arī aste, ķepas un vēders," viņš papildināja. Arī Koko vēl šīs tas sāpēja, un tā bija mugura, pakausis un nagā. Riko atcerējās, ka viņam sāp arī dupsis, vaigi un uzacis. Riko nošņaukājās un deva pretī: "Bet man sāp gulta! Spilvens, sega un palags arī sāp," viņš vēl pielika. Koko palūkojās uz draugu. "Toties tev nesāp kreklis, šalle un zeķes, bet man gan!" Kamēr viņi sūdzējās par sāpošajām vietām un lietām, ūdens bļodā atdzisa un bija pienācis laiks dzert tēju un zāles. Skolēni mācās nosaukt un parādīt sava ķermeņa daļas. 2. uzdevumā skolēni atšifrē apģērbu nosaukumus. Skolēni vēl tikai apgūst rakstīšanas tehniku, tāpēc jāpievērš uzmanība tam, kā tiek savienoti burti, kā tiek ievērotas diakritiskās zīmes. Skolotājam jādemonstrē paraugs. 3., 4., 5., 6., 7. uzdevumā, mācoties stāstīt par savu apģērbu, skolēni mācās lietot krāsu nosaukumus savienojumā ar lietvārdiem (apģērbu un apavu nosaukumiem). Krāsu nosaukumu apguvei ieteicams izmantot izglītojošas animācijas filmas, piemēram, "Mācāties krāsas". Klausīšanās teksts. Meitenes mati ir brūni, bet zēna mati ir melni. Meitenes bikses ir zaļas, bet džemperis ir balts. Meitenes kurpes ir dzeltenas, bet bikses ir melnas. Zēna džemperis ir zaļš, bet bikses ir baltas. Zēna kurpes ir melnas.
Mācību spēle Apģērbu un apavu nosaukumi	Spēli var izmantot, apgūstot 2. temata 2. apakštematu "Izskats – ķermeņa daļas un apģērbs". Skolēni, spēlējot spēli (atrodot attēlam atbilstošo vārdu), mācās apģērbu un apavu nosaukumus. Pirms spēles jāsaņem kartītes, atstājot vienu nesagrieztu lapu. Šo lapu pēc uzdevuma veikšanas iedod skolotājs, lai skolēni paši varētu pārbaudīt, vai uzdevums izpildīts pareizi.
Uzdevumi/vingrinājumi Kā pastāstīt par gatavošanos svētkiem?	Uzdevumus var izmantot, apgūstot 2. temata 4. apakštematu "Gatavojamies svētkiem". 1. uzdevumā skolēni skolotāja lasījumā klausās L. Brieža dzejoli "Cimos iešana" un E. Gulbes stāsta fragmentu "Pirms svētkiem", atbild uz jautājumiem par dzirdēto. 2. uzdevumā skolēni strādā ar tekstu, lasa, skaidro nesaprotamo vārdu nozīmi, atbild uz jautājumiem par izlasīto. 3. uzdevumā jāpievērš uzmanība burtu rakstībai un burtu savienojumiem. 4. uzdevumā skolēni pāros viens otram stāsta, kā gatavojas svētkiem (Ziemassvētkiem, Jaungadam vai kādiem citiem ģimenes svētkiem). Stāstījumā var izmantot arī citus vārdus, kuri nav doti skolēna darba lapā.

Uzdevumi/vingrinājumi Kā pateikt novēlējumu? Kā uzrakstīt apsveikumu?	Uzdevumus var izmantot, apgūstot 2. temata 5. apakštematu "Laimīgu Jauno gadu!" vai arī runājot par Ziemassvētkiem, kādiem citiem svētkiem, kuri tiek svinēti ģimenēs. 1. uzdevumā dots paraugs, pēc kura skolēni mācās rakstīt apsveikumu svētkos. Pirms apsveikuma rakstīšanas skolēni jāiepazīstina ar pašvērtējuma paraugu, lai pēc tam vērtētu savu veikumu. Skolēni jāaicina izdomāt savus novēlējumus. Apsveikumus var sūtīt pa pastu iepriekš sagatavotajās aploksnēs, uz kurām skolēni mācījās rakstīt adresātu, piemēram, mammai, mātai, vecmammai utt.
Uzdevumi/vingrinājumi Kā sacerēt pasaku?	Uzdevumus var izmantot, apgūstot 2. temata 5. apakštematu "Laimīgu Jauno gadu!" vai arī runājot par Ziemassvētkiem, kādiem citiem svētkiem, kuri tiek svinēti ģimenēs. Pirms pasakas sacerēšanas skolēni lasa īsu tekstu par to, kā rūķi gatavojas svētkiem. Pēc parauga sacer pasaku. Pasakas stāsta viens otram, pēc tam klases priekšā. Mācās pateikties par dāvanu.
Kritēriju lapa Kā vērtēt klasesbiedra norunātu dzejoli?	Ar vērtēšanas kritērijiem skolēniem jāiepazīstas pirms dzejoļa izvēles un mācīšanās, detalizēti pārrunājot katru kritēriju. Skolēniem ir jāpaskaidro, ko nozīmē "norunāt dzejoli izteiksmīgi", kā var izmantot žestus un mīmiku, lai piesaistītu klausītāju uzmanību, ko nozīmē "runāt skaidri un saprotami" utt. Pēc katras uzstāšanās vēlams pārrunāt vērtējumu, lūdzot skolēnu komentēt, kā viņa uzstāšanās tika novērtēta, kas citiem patika, ko ieteiktu nākamreiz ņemt vērā utt. Lai novērtētu skolēnu sniegumu, pirms tam var izvirzīt dažādas nominācijas, piemēram, visgarākā dzejoļa runātājs, visizteiksmīgākais runātājs, visjautrākā dzejoļa runātājs utt. Kad izskanējuši visi dzejoli, var pasniegt, piemēram, pašgatavotus diplomus, medaļas utt.
Uzdevumi/vingrinājumi Kā lasīt afišu?	Uzdevumus var izmantot, lai temata noslēgumā projekta "Gatavosimies svētkiem" ietvaros sagatavotos veidot afišu savam svētku pasākumam. Lai skolēni iemācītos lasīt afišu, ieteicams izmantot atgādni "Kā lasīt afišu?", iepazīties ar dažādām afišām, kas pieejamas internetā, utt. Skolēni noskaidro, kāda informācija ir iekļauta afišas tekstā, un mācās lasīt to atrast. Tādējādi tiek attīstīta skolēnu prasme izmantot caurskatīšanas stratēģiju.
Atgādne Kā lasīt afišu?	Atgādne izmantojama kopā ar uzdevumiem "Kā lasīt afišu?". Atgādnē tiek paskaidrots, kas ir afiša. Tajā piedāvāti jautājumi, kas palīdz afišā saskatīt svarīgāko informāciju, lai pilnveidotu skolēnu izpratni par afišas saturu.

Ieteicamie mācību resursi temata apguvei

1. Briedis, L. *Saputrotā putra*. Rīga: Liels un mazs, 2015.
2. Gulbe, E., Lošina, L. *Koko un Riko uzvedas kā eņģeļi*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2017.
3. *Krāsu nosaukumi. Mācāmies krāsas* [tiešsaiste, videomateriāls]. 2014 [skatīts 2020. gada 17. aprīlī]. Pieejams: <https://www.youtube.com/watch?v=GVKsYpemGb4>
4. Kūlis, Ē. *Niķa un Riķa stiķi*. Rīga: Zvaigzne ABC, 1996.
5. Vācietis, O. *Prātīga dziesma par zilu ziloni*. Zīle. Latviešu valoda 3. klasei. 2. daļa. Rīga: Zvaigzne ABC, 2006. 8. lpp.
6. Zīle, U. *Mācāmies krāsas* [tiešsaiste, videomateriāls]. 2017 [skatīts 2020. gada 17. aprīlī]. Pieejams: https://www.youtube.com/watch?v=gylg2qAj_dE